

DESET ZELENÝCH ÚKOLŮ PRO ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ EU

V první polovině roku 2009 se Česká republika ujímá předsednictví Radě Evropské unie. Po Slovinsku se tak stane teprve druhým novým členským státem EU, který na sebe tuto roli bere. Pro českou vládu a ministerstva to znamená nejen ohromnou organizační zátěž, ale především velkou odpovědnost za vedení rozhodovacích procesů v EU. Česká republika nebude řídit pouze jednání zástupců členských států v Radě EU a jejich pracovních skupinách, ale bude celou Unii zastupovat i navenek např. ve vyjednávání na půdě OSN o nové dohodě o snižování emisí skleníkových plynů, která by měla nahradit Kjótský protokol.

České předsednictví bude řešit řadu problémů v oblasti životního prostředí, ve kterých není lehké se orientovat. Bruselská asociace ekologických organizací European Environmental Bureau (EEB) proto vydává dokument nazvaný Deset zelených úkolů pro české předsednictví EU, který shrnuje deset základních oblastí, ve kterých by české předsednictví mělo učinit pokrok a vést politiku Evropské unie progresivním směrem. Text Deseti zelených úkolů pro České předsednictví naleznete v tomto informačním listu. EEB rozebírá úlohu českého předsednictví

podrobněji v dokumentu Memorandum EEB pro české předsednictví. Naplnění úkolů či selhání předsednictví bude pak zhodnoceno v polovině roku 2009 ve Vyhodnocení českého předsednictví.

EEB je asociace více než 140 ekologických organizací z celé EU působící v Bruselu. Hlavním posláním EEB je zvyšování povědomí o politikách EU v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje. EEB využívá kapacity svých členů a aktivně prosazuje jejich zájmy u evropských institucí. Zelený kruh, asociace českých ekologických organizací, je členem EEB spolu s dalšími čtyřmi českými ekologickými organizacemi (Amika, Ekologický právní servis, Společnost pro trvale udržitelný život, Ústav pro ekopolitiku).

Zelený kruh, přípravy a průběh českého předsednictví EU aktivně sleduje. V průběhu roku 2008 se podílel na připomínkování vládních priorit pro České předsednictví EU a ve spolupráci s členskými organizacemi připravil také dokument Společné priority ekologických organizací pro české předsednictví EU, který je ke stažení na webových stránkách www.zelenykruh.cz.

DESET ZELENÝCH ÚKOLŮ EEB PRO ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ EU

1. Směrem k nízkouhlíkové evropské i světové ekonomice

- Nové vědecké poznatky ukazují, že limitu maximálního oteplení o 2 stupně Celsia můžeme dosáhnout pouze, když koncentrace CO₂ekv v atmosféře nepřekročí 350 – 400 ppm. České předsednictví by proto mělo začít seriózní diskusi o přísnějších klimatických závazcích EU –

snížení emisí o 40 % do roku 2020 oproti roku 1990.

- Lisabonská strategie a Plán na obnovu evropské ekonomiky by měl být přizpůsoben přísnějším nárokům na energetickou efektivitu a podporu obnovitelných zdrojů energie a neměl by podporovat tradiční infrastrukturní projekty, které vytvářejí další tlak na životní prostředí.
- Nová Směrnice o energetické účinnosti budov by měla podpořit masivní investice do úspor v budovách. České předsednictví by mělo posílit požadavky směrnice tak, aby v roce 2020 byly všechny nové budovy energeticky neutrální nebo pozitivní a aby pro všechny stávající budovy byly vytvořeny požadavky na energetickou účinnost.

- České předsednictví by mělo zajistit, že do oblasti úspor a energetické efektivity bude nasměrován dostatek veřejných investic a že opatření pro úspory energie budou dostupná zejména nízkopříjmovým skupinám obyvatel. Důležité je mobilizovat evropské strukturální fondy, Evropskou investiční banku a další fondy a rozpočtové pobídky pro podporu energetické efektivity v budovách, včetně sociálního bydlení.
- V prosinci 2009 by měla být v Kodani schválena nová globální dohoda o změnách klimatu. EU se za českého předsednictví musí dohodnout na významném finančním příspěvku do fondu pro adaptační opatření v rozvojových zemích a snižování emisí. EU by měla stále zdůrazňovat svoji vůli snížit své emise o 30 %, pokud bude v Kodani dosaženo dohody.

2. Biodiverzita a adaptace na změny klimatu

- České předsednictví by mělo začít pracovat na Plánu záchran zemskeho systému, jehož cílem nebude jen zastavení úbytku biodiverzity, ale i obnovení funkcí ekosystémů.
- Je třeba zajistit zdroje pro financování opatření pro adaptaci na klimatické změny v rozvojových zemích.
- České předsednictví by mělo podpořit iniciativu SEBI2010, která rozpracovává soubor indikátorů ochrany biodiverzity a dosahování cíle EU zastavit úbytek biodiverzity do roku 2010.
- Základním kamenem Evropské strategie pro adaptaci na změny klimatu by se měla stát podpora odolnosti přírodních a antropogenních systémů a jejich schopnosti vypořádat se se změnami. České předsednictví by proto mělo podpořit i zlepšení zavádění evropských směrnic týkajících se biodiverzity a systému Natura 2000.
- Evropská rada by měla podpořit komplexní legislativní rámec pro obranu před invazivními druhy s důrazem na prevenci proti novému zanášení invazivních druhů.

3. Udržitelná výroba a spotřeba

- České předsednictví by mělo prosazovat rozšíření působnosti Směrnice o ekologickém designu nejen na výrobky, které přímo ovlivňují spotřebu energií, ale na všechny výrobky. K roku 2011 je třeba prosadit povinné vyhodnocení současné metodologie pro přípravu opatření pro jednotlivé produkty, které vezme v úvahu významné dopady výrobků na životní prostředí, nejen přímou spotřebu energie.
- Nařízení o ekologickém značení by mělo být doplněno o jasnou definici jeho cílů. Výrobky označené evropskou ekologickou značkou by měly představovat výjimečný standard ekologické šetrnosti (včetně obsahu nebezpečných chemických látek a vlivu na prostředí na konci životního cyklu).

- České předsednictví by mělo zajistit, aby Komise zveřejnila cestovní mapu pro odstranění ekologicky škodlivých dotací, která byla přislíbena již na rok 2008.
- Revidovaná směrnice o zdanění energií by měla významně zvýšit minimální úroveň zdanění energií a snížit počet současných výjimek.
- Je třeba podpořit diferencovanou DPH podle spotřeby energie a přírodních zdrojů a zavádět schémata finančních pobídek pro podporu energeticky účinných výrobků a služeb, například na základě prokázané spotřeby v minulých obdobích.

4. Snížení globální spotřeby rtuti

- Na setkání řídicí rady Programu OSN pro životní prostředí v únoru 2009 by mělo české předsednictví prezentovat jednotnou a silnou podporu EU pro zavedení samostatné a právně závazné globální úmluvy, která mimo jiné zajistí snížení výroby rtuti, její používání ve výrobcích a výrobních procesech a její emise do ovzduší (prostřednictvím nejlepších dostupných technik).
- České předsednictví by mělo také trvat na tom, že bude ustaven Mezivládní vyjednávací výbor (INC), který okamžitě začne připravovat text úmluvy.
- Dále je třeba pokračovat v intenzivním dialogu s klíčovými hráči a vládami zemí mimo EU s cílem odstranit dosavadní sporné body vyjednávání.

5. Zavedení soudržného rámce pro prevenci a kontrolu průmyslového znečištění

- České předsednictví by se mělo držet rozsahu Evropskou komisí navržené revize systému Integrované prevence a omezování znečištění (IPPC).
- Dosavadní hodnoty emisních limitů v odvětvových směrniciích by měly zůstat zachovány jakožto základní bezpečnostní opatření. Zároveň by se hodnoty těchto limitů měly dále snižovat podle dosaženého zlepšení emisí v zařízeních splňujících standardy nejlepších dostupných technik (BAT).
- Odvětví, na která jsou uplatňovány mezní hodnoty emisí (tzv. „evropská bezpečnostní síť“), by se měla rozšířit i na další odvětví podléhající IPPC přijetím příslušných revidovaných referenčních dokumentů (BREF) k nejlepším dostupným technikám.
- Transparentnost systému je potřeba zajistit tím, že žádosti o integrovaná povolení i samotná povolení budou dostupná veřejnosti na národních webových stránkách.
- Referenční dokumenty k nejlepším dostupným technikám (BREF) by se měly stát závaznými pro orgány, které udělují povolení. České předsednictví by se mělo zasadit o to, aby zodpovědné instituce měly povinnost stanovovat

emisní limity na úrovni dosažitelné prostřednictvím nejlepších dostupných technik tak, jak jsou popsány v dokumentech BREF.

- Přehodnocení dokumentů BREF by mělo vždy zároveň odstartovat přehodnocení integrovaného povolení. To by mělo zajistit kontinuální snižování zátěže životního prostředí.
- České předsednictví by mělo také odmítnout rozšíření obchodování s emisními povolenkami na oxidy síry a dusíku a možnost snižovat emise pouze prostřednictvím Národních plánů na snižování emisí.

6. Přijetí Rámcové směrnice o půdách

České předsednictví by mělo znovu začít pracovat na Směrnici o půdách na základě souhlasu 22 členských států na setkání ministrů životního prostředí v prosinci 2007 a zajistit, aby společné stanovisko zahrnovalo:

- Právně závazné opatření na dekontaminaci znečištěných oblastí a aplikaci principu znečišťovatel platí, jakožto pobídky průmyslovým podnikům pro eliminaci znečištění do budoucna.
- Efektivní a závazný postup pro zastavení degradace půd způsobené neudržitelnými způsoby hospodaření v krajině.
- Jasný požadavek, aby se členské státy věnovaly problému udusávání půdy.

7. Odpadová politika s ohledem na omezenou dostupnost a ochranu přírodních zdrojů

- Po vydání Zelené knihy o nakládání s bio-odpadem by české předsednictví mělo tlačit na vydání návrhu směrnice o bio-odpadu během roku 2009, která zavede konkrétní požadavky pro separovaný sběr bio-odpadu a cíle pro kompostování.
- Návrh revize směrnice o elektro-odpadu (WEEE) by české předsednictví mělo vylepšit zavedením specifických cílů pro sběr jednotlivých kategorií produktů, přinejmenším malých spotřebičů jako jsou žárovky.

8. Snižování národních emisních limitů

- České předsednictví by mělo po Komisi požadovat, aby co nejdříve publikovala návrh revize směrnice o národních emisních stropích (NEC).
- Mělo by dále požadovat stanovení prozatímních cílů pro rok 2020 podle cílů stanovených v 6. Akčním plánu pro životní prostředí.
- Je třeba podpořit přísnější národní cíle pro emise pěti znečišťujících látek, které jsou regulovány již stávající směrnici (SO₂, NOX, těkavé organické látky a amoniak).
- České předsednictví by mělo trvat na zavedení prvních

národních emisních stropů pro emise pevných částic frakce PM_{2,5}, které představují dokonce větší zdravotní rizika než částice PM₁₀.

- V rámci národních programů pro implementaci směrnice je třeba požadovat další dodatečná opatření pro snižování emisí.

9. Zajištění vynutitelnosti environmentálního práva EU

- České předsednictví by mělo znovu zahájit vyjednávání o Směrnici o přístupu k soudní ochraně. Tato směrnice je důležitým nástrojem pro zvýšení tlaku na orgány veřejné správy a soukromý sektor na respektování a důslednou aplikaci environmentálního práva.
- V rámci revize Nařízení o přístupu k dokumentům EU je potřeba odmítnout jakékoli jeho oslabení, zajistit větší respekt ke lhůtám ze strany institucí, požadovat větší otevřenost dokumentů pod kontrolou Komise v průběhu řízení o porušení Smlouvy a přezkumech souladu národního práva s legislativou EU.
- Po vydání Sdělení Komise na toto téma by se měla rozšířit debata o zlepšení implementace a posílení environmentálního práva EU.
- České předsednictví by mělo podporovat iniciativy Komise ohledně jejich závazků ve vynuovení environmentálního práva, transparentním způsobem a včas.
- V souladu s požadavky Aarhuské úmluvy by české předsednictví mělo také zvýšit zapojení veřejnosti do rozhodování prostřednictvím otevřených a transparentních řízení o porušení Smlouvy spolu se zlepšeným přístupem k úředním dokumentům a k soudní ochraně.

10. Zdraví, ochrana životního prostředí a předběžná opatrnost jako základní kameny chemické politiky

- Na Čtvrté schůzce stran Stockholmské úmluvy by české předsednictví mělo ukázat vůdčí úlohu ve vyjednávání o eliminaci persistentních organických látek (POPs) a prosadit zahrnutí devíti nově navržených látek do Přílohy A této úmluvy.
- V první polovině roku 2009 je třeba prosazovat posílení Směrnice o omezování nebezpečných látek (RoHS) stanovením cílů pro omezení prvků bromu a chloru, stejně jako ftalátů a dalších nebezpečných chemických látek v elektronice. Působnost směrnice by se měla rozšířit i na další kategorie výrobků (např. lékařská zařízení a nástroje pro měření a monitorování). Proces REACH by měl přitom probíhat zcela nezávisle na revizi RoHS.
- Seznam velmi nebezpečných látek (SVHC) hodnocených v rámci REACH by měl být rozšířen a mělo by být zajištěno nahrazení těchto látek bezpečnějšími alternativami.

ZELENÁ DESÍTKA – PRÁCE EKOLOGICKÝCH ORGANIZACÍ S EVROPSKÝMI INSTITUCEMI

EEB je jednou z deseti nejvýznamnějších organizací, které působí na evropské úrovni. Spolu s dalšími devíti ekologickými organizacemi tvoří neformální uskupení s názvem Zelená desítka (Green 10). Green 10 koordinuje činnost členských organizací, tvoří společná stanoviska a prosazuje je u Evropské komise, Rady a Parlamentu. Členské organizace Green 10 pracují se svými partnerskými organizacemi v členských státech EU a přenášejí jejich pozice na evropskou úroveň. Green 10 je tak hlasem mnoha lokálních ekologických organizací v EU, kterým by na tuto práci jinak nezbývaly kapacity. Dohromady zastupuje Green 10 okolo 20 milionů evropských občanů – členů a příznivců ekologických organizací.

Hlavním cílem Green 10 je aktivní prosazování environmentálního práva na úrovni EU i v členských státech, práce na návrzích nových legislativních předpisů EU a podpora vůdčí role EU v globálním kontextu při ochraně životního prostředí.

I české ekologické organizace se snaží uplatnit svůj vliv v EU prostřednictvím svých partnerských organizací v Green 10. Zelený kruh je např. členem European Environmental Bureau, Hnutí DUHA je členskou organizací Friends of the Earth a Česká společnost ornitologická síť Birdlife International. Podrobnosti a kontakty na české partnerské organizace Green 10 najdete na webu www.zelenykruh.cz.

Důležitou součástí práce Green 10 je koordinace a tvorba společných stanovisek ekologických organizací. V souvislosti s nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu v červnu 2009 vydal Green 10 např. společný manifest, v němž popisuje nejdůležitější priority pro práci evropských poslanců. Green 10 přitom aktivně pracuje se svými členskými organizacemi na národní úrovni, které tato doporučení prosazují u politických stran a kandidátů do Evropského parlamentu.

Klimaticko – energetický balíček

Francouzskému předsednictví se podařilo to, čemu mnozí ještě v polovině roku 2008 nevěřili – vyjednat přijetí 4 legislativních návrhů v rámci tzv. klimaticko-energetického balíčku už v prvním čtení do konce roku 2008. Francouzi tak Čechům ušetřili velký kus práce. Balíček má zajistit snížení emisí skleníkových plynů v EU o 20 % a zvýšení využívání obnovitelných zdrojů na 20 % do roku 2020.

Přijetí balíčku je bezesporu velkým krokem vpřed. Zejména nové členské státy střední a východní Evropy však do nové legislativy protlačily řadu výjimek, které mohou naplnění cílů ohrozit. Hlavy vlád a států například prosadily postupný náběh aukcí emisních povolenek, což mimo jiné znamená, že ČEZ a další elektrárnské společnosti budou dostávat část povolenek zdarma až do roku 2020. Příjmy z aukcí povolenek jdou přitom do státního rozpočtu a mohly být investovány např. jako podpora nižším příjmovým skupinám na zateplování domácností nebo pro investice do rozvoje a snižování emisí v chudých zemích světa.

Seznam organizací Green 10:

- Birdlife International
- CEE Bankwatch Network
- Climate Action Network Europe (CAN-E)
- European Environment Bureau (EEB)
- Transport and Environment (T&E)
- Health and Environment Alliance
- Friends of the Earth Europe (FoEE)
- Greenpeace
- International Friends of Nature (IFN)
- WWF European Policy Office (WWF-EPO)

Více na www.green10.org

Deset zelených úkolů pro české předsednictví EU

Vydal Zelený kruh, asociace ekologických organizací, Lublaňská 18, 120 00 Praha 2, tel.: +420222517143, e-mail: zk@ecn.cz, www.zelenykruh.cz

Překlad a redakce: Ondřej Rut

Vydání publikace bylo finančně podpořeno v grantovém řízení MŽP. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.